

Univerzita Palackého v Olomouci

Filozofická fakulta

Katedra asijských studií

Porovnání vlády tří královen Silla

Comparison of the leadership of the three Silla queens

Bakalářská diplomová práce

Johanka Opočenská

vedoucí práce: Petra Lee, MA

Olomouc 2023

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou diplomovou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a informačních zdrojů. Práce má ----- znaků.

V Olomouci dne 11. května 2023

Johanka Opočenská

Poděkování

Chtěla bych poděkovat hlavně své vedoucí Petře Lee, MA, která mi pomohla s čímkoli, na co jsem se jí optala, a po celou dobu mého studia mě vždy podporovala. Také bych chtěla poděkovat mým přátelům za jejich podporu.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Johanka Opočenská
Název fakulty a katedry:	Filozofická fakulta, Katedra asijských studií
Název práce:	Porovnání vlády tří královen Silly
Vedoucí práce:	Petra Lee, MA
Počet stran:	42
Klíčová slova:	královny Silly, Tři království, porovnání

Tato práce se zabývá tématem tří královen Silly – jakým způsobem stát vedly a na co se zaměřily, kdo jim s vládnutím pomáhal a kdo s nimi naopak nesouhlasil. V poslední kapitole jsem královny porovnala a shrnula jejich podobnosti a rozdíly.

ABSTRACT

Name and surname: Johanka Opočenská
Faculty and department: Faculty of Arts, Department of Asian studies
Title: Comparision of the leadership of the three Silla queens
Supervisor: Petra Lee, MA
Number of pages: 42
Key words: queens of Silla, the Three Kingdoms, comparison

This thesis deals with the topic of the three Silla queens – in what way did they lead the state, what did they put their main focus on, who helped them and who disagreed with them. In the last chapter, I compared the queens and summarized their similarities and differences.

OBSAH

ÚVOD	6
1 TŘI KRÁLOVSTVÍ	7
1.1 VÝVOJ TŘI KRÁLOVSTVÍ	7
1.1.1 <i>Kogurjō (37 př. n. l. – 667 n. l.)</i>	7
1.1.2 <i>Päkče (18 př. n. l. – 660 n. l.)</i>	8
1.1.3 <i>Silla (57 př. n. l. – 668 n. l.)</i>	9
1.1.4 <i>Kaja (42-562 n. l.)</i>	10
1.2 SPOLEČENSKO-POLITICKÉ POZADÍ TŘI KRÁLOVSTVÍ	11
1.2.1 <i>Kogurjō</i>	12
1.2.2 <i>Päkče</i>	12
1.2.3 <i>Silla</i>	13
1.3 BUDDHISMUS VE TŘECH KRÁLOVSTVÍ	15
1.3.1 <i>Kogurjō</i>	15
1.3.2 <i>Päkče</i>	16
1.3.3 <i>Silla</i>	16
2 KRÁLOVNA SÖNDÖK	18
2.1 ČIGISAMSA – PŘEDPOVĚĎ BUDOUCNOSTI	19
2.2 ŽIVOT NA TRŮNĚ	20
2.2.1 <i>Významné události</i>	21
2.3 PROBLÉMY, KTERÝM MUSELA ČELIT	23
3 KRÁLOVNA ČINDÖK	25
3.1 ŽIVOT NA TRŮNĚ	25
3.1.1 <i>Významné události</i>	26
4 KRÁLOVNA ČINSÖNG	29
4.1 ŽIVOT NA TRŮNĚ	30
4.1.1 <i>Obřad päkkodžwahö v chrámu Hwangnjongsa</i>	30
4.1.2 <i>Rolnické povstání roku 889</i>	30
4.2 KIM ÜHONG	31
4.3 SPOLEČENSKO-POLITICKÁ SITUACE PŘI A PO NÁSTUPU NA TRŮN	32
5 SHRUTÍ PODOBNOSTÍ A ROZDÍLŮ	34
5.1 PODOBNOSTI	34
5.2 ROZDÍLY	34
ZÁVĚR	36

EDITAČNÍ POZNÁMKA

V práci bude používána česká vědecká transkripce a v závorce bude název ve znacích *handža*. U jmen je v závorce opět uvedeno jméno v *handže* a poté doba vládnutí, případně rok narození a úmrtí.

ÚVOD

Historie lidstva je jedna z nejdůležitějších součástí lidské společnosti, které si musíme vážit. Skrz naši minulost a naše chyby se můžeme poučit a pozitivně tak ovlivnit naši budoucnost. A přestože v dnešní době existuje nespočet dějepisných knih, historických výzkumů a zdrojů přeložených do různých světových jazyků, do doby relativně nedávné v těchto publikacích nebylo věnováno mnoho prostoru polovině obyvatel naší planety – ženám.¹ Ačkoli se historie postupem času začala více zabývat ženami, jež dosáhly něčeho obdivuhodného², stále chybělo zobrazení těch „obyčejných“, které žily každodenní životy – babičky, matky, dcery.

Téma tří královen Silly není dodnes z některých stran důkladně prozkoumáno. Jelikož se jedná o osoby, které žily před více než tisíci lety, našimi hlavními zdroji jsou historické spisy, jež může být někdy těžké správně pochopit. To může vést ke špatnému porozumění tehdejší situace či toho, jak se královny v dané situaci zachovaly. Při vypracovávání své bakalářské práce jsem se snažila čerpat z různorodých zdrojů a prací, abych tak mohla historii týkající se tří královen co nejlépe pochopit. Množství výzkumů je omezené a v některých případech nejsou činy a úspěchy těchto královen dostatečně ohodnoceny, je proto potřeba toto téma v budoucnu prozkoumat více do detailů.

Všechny tři královny byly jedinečné svým charakterem, chováním a řízením státu. Ve své bakalářské práci jsem se snažila tyto důležité postavy korejské historie přiblížit způsobem, který by byl srozumitelný pro širší spektrum čtenářů a nebyl by příliš náročný na informační přetížení. Ve své práci se tedy ptám na následující otázky. Jaké byly tři královny Silly? Jakých úspěchů dosáhly a jakým problémům musely v době své vlády čelit?

---

¹ LERNER, Gerda, 1988. Priorities and Challenges in Women's History Research. *Perspectives on History* [online]. Washington, DC: American Historical Association, 1988.04.01. [cit. 2023-05-05]. Dostupné z: <https://www.historians.org/research-and-publications/perspectives-on-history/april-1988/priorities-and-challenges-in-womens-history-research>.

² LERNER, Gerda, 1975. Placing Women in History: Definitions and Challenges. *Feminist Studies*. Maryland: Feminist Studies, 3, str. 1. ISSN 00463663. Dostupné z: doi: <https://doi.org/10.2307/3518951>.

1 TŘI KRÁLOVSTVÍ

Obdobím Tří království (Samguk sidä, 三國時代) nazýváme dobu od roku 57 př. n. l. do roku 668 n. l., tedy do doby, než vznikla Sjednocená Silla (Tchongil Silla, 統一新羅, 668-935). V tomto období Korejský poloostrov procházel mnoha změnami a jeho tři hlavní království – Kogurjō (高句麗), Päkče (百濟) a Silla (新羅) zažívala obrovský rozvoj. Název Tří království je však lehce zavádějící, jelikož se na poloostrově nacházely i jiné státní útvary jako např. Okčō (沃沮)³, Pujō (夫餘)⁴, Je (濊)⁵, či státy Kaja (加倭).⁶

O původech Tří království máme zdroje pouze z legend, které se dochovaly, a proto nemůžeme přesně určit, kdy a jak vznikla. Z toho důvodu mnoho dnešních historiků tato data vzniku zpochybňuje⁷ – jediné království, které se nejvíce přibližuje své legendární době vzniku, je Kogurjō.⁸

1.1 Vývoj Tří království

1.1.1 Kogurjō (37 př. n. l.–667 n. l.)

Jako první ze Tří království se na korejské půdě objevilo Kogurjō. Jeho obyvatelé, nejpravděpodobněji potomci lidu z Puja, se roku 75 př. n. l. usadili u řeky Han kousek na sever od řeky Ja-lu (鴨綠江, v Koreji nazývané Amnok). Ačkoli se ze začátku jednalo pouze o klanovou federaci, Kogurjō bylo také velmi silným vojenským celkem a často podnikalo útoky na sousední útvary.⁹

Po tom, co okolo roku 220 utrpělo sérii útoků z oblasti Liaotungského poloostrova (遼東半島)¹⁰, přesněji od vojsk státu Jen (燕, 11. st.-222 př. n. l.), bylo Kogurjō nuceno

---

³ Starověký státní útvar, který se nacházel na dnešním území provincie Jižní Hamgjong; existoval pravděpodobně od 2. st. př. n. l. a zanikl někdy v 5. st. n. l.

⁴ Království, které se nacházelo na severu historického Mandžuska; vzniklo ve 2. století a zaniklo roku 494 n. l.

⁵ Starověký státní útvar, který se nacházel severovýchodě Korejského poloostrova; vznikl ve 3. st. př. n. l. a zanikl v raném 5. st. n. l.

⁶ Volná konfederace několika malých států. Blíže popsána dále v této bakalářské práci.

⁷ V závorkách uvádím obecně používanou dataci, která se v Koreji obvykle uvádí, avšak na základě historických poznatků není přesná.

⁸ NO, Tădon, 2014. *Korea's Ancient Koguryŏ Kingdom: A Socio-Political History*. Leiden: Brill Academic Pub, str. 43.

⁹ SETH, Michael J. *A Concise History of Premodern Korea: From Antiquity through the Nineteenth Century*. Second edition. Lanham (Maryland): Rowman & Littlefield Publishers, 2016, str. 30.

¹⁰ Poloostrov na severovýchodě Číny; na západě Liao-tungu se nachází pramen řeky Ta-liao a na jihu pramen řeky Ja-lu.

se přesunout ze svého tehdejšího území blíže k řece Ja-lu. Později se posunulo až k ústí řeky, díky čemuž získalo přístup ke Žlutému moři (kor. Hwanghã, 黄海). Když se ve 3. století Čína rozdělila do tří navzájem proti sobě bojujících dynastií, Kogurjõ si udržovalo diplomatické vztahy s těmi, jež se nacházely na jihu, tj. s dynastií Šu Chan (蜀漢 221-263) a Wu (吳, 222-280)¹¹. Ty bojovaly proti třetímu celku – severnímu státu Cchao Wej (曹魏, 220-266), jenž na jejich odpor zareagoval tím, že roku 245 zaútočil na Kogurjõ¹² a zničil jeho tehdejší hlavní město Kungnäsõng (國內城), které se nacházelo na dnešním území města Ťi-an (吉安市) v provincii Ťi-lin (吉林省). Po tomto incidentu Kogurjõ na téměř století zmizelo z historických záznamů.¹³

Znovu se v nich objevilo za vlády krále Mičchõna (美川王, vl. 300-330) a opětovné povstání Kogurja tak časově odpovídá době, kdy začal upadat vliv Číny. Také ostatní státy podobně jako Kogurjõ využily situace pro svůj rozvoj.¹⁴

1.1.2 Päkče (18 př. n. l.–660 n. l.)

Päkče se v dějinách Koreje objevilo jako druhé. Legenda o jeho vzniku však jeho začátek datuje příliš brzy, přesné datum tedy není známo.¹⁵ Mnoho historiků podporuje teorii, že Päkče vzniklo z jednoho z padesáti čtyř *kuo* (kor. *kuk*, 國), neboli království, o kterých se píše v *San-kuo-č* (三國志)¹⁶. Ať už vzniklo jakkoli, v historických záznamech se objevilo velice neočekávaně¹⁷, a to za vlády krále Künčhogo (近肖古王, vl. 346-375), jenž se soustředil na posílení královské autority.¹⁸

Hlavní město Päkče leželo do roku 474 v Hansõngu (漢城), jenž měl na tehdejší dobu překvapivě velké a silné hradby a nacházel se přibližně v oblasti dnešního Sõulu. Přestože je možné, že vládnoucí rodina Päkče byla mandžuského původu¹⁹, většina jeho

---

¹¹ SETH, 2016, str. 30.

¹² *Samguk sagi, kwõn 17, Kogurjõ pongi*, Tongčchõnwang.

¹³ SETH, 2016, str. 30

¹⁴ Tamtéž.

¹⁵ BEST, Jonathan W. *A History of the Early Korean Kingdom of Paekche together with an annotated translation of the Paekche Annals of the Samguk sagi*. Cambridge (Massachusetts): Harvard University Press, 2006, str. 8.

¹⁶ V češtině: *Příběhy Tři říši*.

¹⁷ BEST, 2006, str. 23.

¹⁸ Künčhogowang. *Encyclopedia of Korean Culture* [online]. Sõngnam: Academy of Korean Studies [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://encykorea.aks.ac.kr/Article/E0007465>.

¹⁹ BEST, 2006, str. 11.

obyvatel spadala pravděpodobně jak etnicky, tak lingvisticky pod Mahan (馬韓)²⁰, a byla tak více příbuzná lidem ze Silly a států Kaja než lidem z Kogurja či Puja.²¹

Objevení Pákče v psaných dějinách lze časově přiřadit, stejně jako tomu bylo u Kogurja, k úpadku moci Číny. Korejské domorodé státy měly po oslabení čínské autority možnost bojovat o vládu nad korejským územím – této šance se chopilo Kogurjō a můžeme předpokládat, že ve stejném období se rozhodlo to samé udělat i Pákče.²²

1.1.3 Silla (57 př. n. l. – 668 n. l.)

Silla se na základě výzkumů objevila v dějinách Koreje jako poslední. Nacházela se na jihovýchodě Korejského poloostrova a byla ze Tří království nejvzdálenější od Číny, čímž se značně zpomalil její institucionální vývoj. I přesto se však Sille nakonec povedlo sjednotit Korejský poloostrov²³ a její jazyk, zvyky a instituce hrály důležitou roli ve vývoji korejské společnosti a kultury.²⁴

Stejně jako u Pákče je oficiální datum vzniku Silly, rok 57 př. n. l., nepřesné. S tímto datem přišli historici z pozdějšího období Silly, již její vznik zařadili před založení Kogurja a Pákče ze symbolického důvodu, aby byla považována za nejstarší ze Tří království.²⁵

Silla pravděpodobně vznikla z malého státečku jménem Saro (斯盧)²⁶ a v dějinách je z jejích vládců zapsán jako první tzv. *maripkan* (麻立干)²⁷ Nāmul (奈勿麻立干, vl. 356-402). Avšak přibližně do konce 4. století o ní nebylo známo tolik informací jako o ostatních dvou královstvích. Můžeme pouze předpokládat, že právě v tu dobu procházela značnou státní proměnou. Roku 377 poskytla svého posla výpravě z Kogurja a společně se vydali za vládcí tehdejší dynastie Čchin (秦, 221 př. n. l.-206 př. n. l.).²⁸ Zatímco Silla stále dokončovala konsolidaci činhanských států, začala se sblížovat

---

²⁰ Politický celek, který se nacházel na území od pramenu řeky Han (漢江) až po provincie Čchungčchöng (忠清道) a Čölla (全羅道).

²¹ SETH, 2016, str. 31.

²² Tamtéž.

²³ CONNOR, Mary E. *Asia in Focus: The Koreas*. San Marino: ABC-CLIO, 2009, str. 17.

²⁴ SETH, 2016, str. 31.

²⁵ Tamtéž.

²⁶ Jedno ze dvanácti náčelnictví Činhan (辰韓) – politický celek, který se nacházel na území od jihu Korejského poloostrova až po provincii Kjöngsang (慶尙道).

²⁷ Titul používaný pro vládcu Silly počínajíc sedmnáctým králem Nāmulem a končíc dvaadvacátým králem Čidžüngem (智證王, vl. 500-514).

²⁸ Jedná se o první dynastii císařské Číny.

s Kogurjem a zároveň bojovat s Pákče a svazovými státy Kaja o vládu nad celým regionem původních Tří Han (Samhan, 三韓).²⁹ Jejím hlavním městem byl Sōrabōl (西羅伐)³⁰, jenž se v dnešní době nazývá Kjōngdžu (慶州市) a nachází se v provincii Severní Kjōngsang (慶尙北道).

1.1.4 Kaja (42-562 n. l.)

Roku 42 n. l. se na Korejském poloostrově objevila tzv. volná federace malých států, jež se jmenovala Kaja. Jednalo se o šest států, přičemž dva z nich byly obzvláště důležité, a to Kūmgwangaja (金官伽倻, také známá jako Pongaja (本伽倻)³¹) a Tägaja (加耶, také známá jako Panpchaguk (伴跛國)³²). Podle nálezů z hrodek Tägaji můžeme předpokládat, že se jednalo o poměrně bohatý a rozvinutý stát.³³

Přestože nikdy nedošlo ke spojení do jednoho království, tyto státní útvary měly značný vliv na své sousedy – na území států Kaja se nacházely rýžové plantáže a naleziště železa, díky nimž mohla Kaja ovlivňovat starověkou obchodní stezku, jež vedla ze středního Japonska až do severní Číny.³⁴ Z kajské kultury vychází také jak sillské (*sillatchogi*, 新羅土器³⁵), tak japonské hrncířství (*sueki*, 須惠器), a pochází odsud tradiční korejský strunný nástroj *kajagŭm* (伽倻琴). Kaja byla rovněž aktivní v rámci obchodování a produkce železa.³⁶

Právě železo jí umožnilo sblížit se s japonským státem Wa (和)³⁷ – předpokládá se, že k prohloubení jejich vztahů napomohly kajské obrovské zásoby železa. Nakonec však státy Kaja nebyly dost silné a postupně zanikly – Pongaja v roce 532 a Tchägaja v roce 562. K zániku ostatních států – Aragaja (阿羅伽倻), Sogaja (小伽耶), Sōngsangaja (星山

---

²⁹ Přibližně celé území, na kterém se nachází dnešní Jižní Korea. Jednalo se o politický svazek, jenž existoval před obdobím Tří království, do kterého patřil Mahan (馬韓), Činhan (辰韓) a Pjōnhan (弁韓). Pjōnhan se nacházel na území dnešní provincie Kjōngsang a jednalo se o malé státy, které nespádaly pod vládu Činhanu.

³⁰ Kjōngdžusi. *Encyclopedia of Korean Culture* [online]. Sōngnam: Academy of Korean Studies [cit. 2023-04-19]. Dostupné z: <https://encykorea.aks.ac.kr/Article/E0002899>.

³¹ Hlavní městský stát, který vládl federaci Kaja.

³² Hrál důležitou roli v 5. století – hlavně díky své pokročilé výrobě železa.

³³ Tägaja. *Encyclopedia of Korean Culture* [online]. Sōngnam: Academy of Korean Studies [cit. 2023-04-20]. Dostupné z: <https://encykorea.aks.ac.kr/Article/E0013970>.

³⁴ Tamtéž.

³⁵ Modro-šedý typ kameninové keramiky.

³⁶ SETH, 2016, str. 32

³⁷ Stát, jenž existoval před oficiálním vznikem Japonska.

伽倻) a Korjŏnggaja (古寧伽倻), došlo někdy v polovině 6. století (mezi lety 554 a 562).³⁸

1.2 Společensko-politické pozadí Tří království

Již několikrát zmíněný kolaps čínské moci³⁹ pomohl ve vývoji korejských států a umožnil jim částečně se odpoutat od čínského imperialismu. K tomuto procesu také přispěli obyvatelé Číny, kteří našli pomoc a útočiště právě v nově se objevujících královstvích. Korejští vládcí na oplátku získali jejich znalosti a dovednosti a jejich využitím pak zlepšovali způsob správy států.⁴⁰

Čína v tuto dobu nezasahovala do Koreje přímými útoky, ale i přesto se její kultura odrazila ve vývoji té korejské a všechna Tři království udržovala diplomatické vztahy s tehdejšími státy rozdělené Číny. Největší prvky čínského vlivu přicházely prostřednictvím buddhismu, a to pomocí misionářů, kteří přišli z Číny – roku 372 do Kogurja⁴¹, roku 384 do Päkče⁴² a v Sille uspěli až o století a půl později.⁴³

Období od konce 4. století až do přibližně poloviny 5. století bylo svědkem velkých politických a kulturních změn. Všechna Tři království si vypůjčovala různé aspekty čínské kultury a politiky – jako například administrativní reformy, využívání buddhismu k sjednocení státu apod. Důvodem byl hlavně fakt, že čínské modely byly jediné, které byly v Koreji v tu dobu známy.⁴⁴

Důsledkem toho byl jedinečný rozvoj všech Tří království, při němž si státy braly z čínské kultury pouze to, co samy chtěly, a nebyly do toho nijak nuceny. A přestože se království vyvíjela samostatně, docházelo mezi nimi také k výměně znalostí a na korejském území se tak vytvořila jakási sdílená kultura, která ač se mohla v jednotlivých královstvích lišit, ve finále měla základní aspekty podobné.

---

³⁸ PCHAK, Jangri, 2016. Gaya and the Awareness of Gaya Viewed from Historical Books. *Hanguk munhak nončchong*. Pusan: Korean Literature Association, **73**, str. 184.

³⁹ Tuto situaci můžeme přirovnat například k pádu Římské říše a představení křesťanství na konci 4. století viz. SETH, 2016, str. 35.

⁴⁰ Tamtéž.

⁴¹ Irjŏn, 2012. *Samguk jusa*. Praha: NLN – Nakladatelství Lidové noviny, str. 173.

⁴² *Samguk sagi*, kwŏn 24, Päkče pongi 2, Čchimnjuwang.

⁴³ SETH, 2016, str. 35.

⁴⁴ Samguksidä. *Encyclopedia of Korean Culture* [online]. Sŏngnam: Academy of Korean Studies [cit. 2023-04-19]. Dostupné z: <https://encykorea.aks.ac.kr/Article/E0026481#section-2>.

1.2.1 Kogurjō

Kogurjō začalo ze Tří království přijímat čínskou kulturu jako první a Päkče se Sillou poté následovaly. Roku 372 byla v Kogurju založena oficiální akademie Tchähak (太學), která měla za úkol vzdělávat muže z vyšších společenských vrstev v konfuciánském učení.⁴⁵ V akademii se probíraly čínské spisy *Š'-ti* (史記)⁴⁶, *Chan-šu* (漢書)⁴⁷ a *Wen-süan* (文選)⁴⁸. V Kogurju se také nacházela instituce Kjöngdang (肩堂), do níž se hlásili svobodní muži, kteří byli dále rozřazeni podle místa, odkud pocházeli, a učili se lukostřelbě a porozumění čínským textům.⁴⁹

1.2.2 Päkče

Päkče bylo koncem 4. století státem, ve kterém převažovala moc vojenské aristokracie a jeho vládce se staral o centralizovanou administrativu.⁵⁰ Největšího rozkvětu se dočkalo při vládě krále Sönga (聖王, vl. 523-553). Právě v této době⁵¹ proběhla například známá mise Päkče do Japonska, která bývá tradičně spojována s představením buddhismu tamnímu lidu.

Král Söng přesunul hlavní město Päkče do Sabi (泗比), které se nachází v dnešním okrese Pujō (扶餘郡)⁵². Následně reorganizoval státní správu, posílil svazky s čínskými Jižními dynastiemi Liou Sung (劉宋, 420-479), Jižní Čchi (南齊, 479-502), Liang (梁, 502-557), Čchen (陳, 557-589) a Západní Liang (西梁, 555-587) a postaral se o rozšíření buddhismu. Také se pokusil o znovuzískání dřívějšího území Päkče, čemuž však zabránila zrada ze strany Silly.⁵³ Od té doby pohlíželo Päkče na Sillu s odporem a později

---

⁴⁵ *Samguk sagi, kwön* 18, *Kogurjō pongi* 6, Sosurimwang.

⁴⁶ Jedná se o knihu *Zápisky historika* od S'-ma Čchien (司馬遷).

⁴⁷ Jedná se o knihu *Dějiny dynastie Chan*, jejímiž autory jsou Pan Ku (班固) a Pan Čao (班昭).

⁴⁸ Jedná se o knihu *Výběr z literatury* od Siao Tchung (蕭統).

⁴⁹ SETH, 2016, str. 38.

⁵⁰ ECKERT, Carter J., 2009. *Dějiny Koreje*. In: *Dějiny Koreje*. Praha: NLN – Nakladatelství Lidové noviny, str. 22.

⁵¹ Není zcela jasné, zdali to bylo roku 538 či 552. Podle japonské kroniky Nihonšoki (日本書紀) k tomu došlo roku 552 zatímco v japonském buddhistickém textu Gangódži garan engi narabi ni rjúki šizaičó (Původ kláštera Gangódži a jeho bohatství, 元興寺伽藍緣起并流記資財帳) je zmíněn rok 538.

⁵² Nachází se v provincii Severní Čchungčöng.

⁵³ Do té doby bylo Päkče a Silla spojenci, a dokonce se jim povedlo vyhnat Kogurjō z údolí řeky Han. Když se však Päkče pokusilo znovu získat území, které mu zabralo Kogurjō, Silla se proti němu v čele s králem Činhüngem otočila a vyhnala ho pryč.

se dokonce spojilo se svým dosavadním protivníkem Kogurjem, aby na Sillu společnými silami zaútočily.⁵⁴

1.2.3 Silla

Silla je ze Tří království nejznámější – její jazyk a kultura hrály velkou roli ve vývoji Koreje, a hlavně sjednotila korejské území. Musíme však pamatovat, že většina informací o této době pochází z análů, jež psali pozdější historici, kteří sami sebe vnímali jako dědice sillské tradice, a ve většině korejské historie je proto evidentní pro-sillský postoj.⁵⁵

Silla byla zpočátku ze Tří království nejméně rozvinutá a její vývoj v té době zaostával o několik desítek let.⁵⁶ Oproti Kogurju se stala organizovaným státem značně později a ze začátku měla oproti Päkče méně sofistikovanou a stratifikovanou kulturu.⁵⁷

Jedním z nejznámějších vládců Sillu byl král Pöphüng (法興王, vl. 514-540), který se nejen zasloužil o přijetí buddhismu, a tím i posílení sjednocení státu, ale za jeho vlády byl také vydán první administrativní zákon⁵⁸. Předpokládá se, že v této době rovněž vznikl známý systém kostí (*kolpchumčchedo*, 骨品制度).

Systém kostí byl hierarchický systém, podle kterého se společnost rozdělila do osmi individuálních skupin, přičemž svatá kost (*sönggol*, 聖骨) a pravá kost (*čingol*, 眞骨) byly postavením nejvyšší. Do svaté kosti patřili pouze příslušníci královského rodu Kim, již se poté mohli stát králem či královnou. Do pravé kosti pak spadali ti, u kterých pocházel z královského rodu pouze jeden z rodičů, a nebyl tedy očekáván jejich nástup na trůn.

Zbytek společnosti se dělil do šesti hodnostních stupňů nazývaných *tupchum* (頭品), přičemž šestý stupeň značil nejvyšší postavení a byl hned pod pravou kostí, a třetí, druhý a první stupeň byly nejnižší a patřil do nich prostý lid.⁵⁹

---

⁵⁴ Söngwang. *Encyclopedia of Korean Culture* [online]. Söngnam: Academy of Korean Studies [cit. 2023-04-19]. Dostupné z: <https://encykorea.aks.ac.kr/Article/E0029457>.

⁵⁵ SETH, 2016, str. 39.

⁵⁶ ECKERT, 2009, str. 25.

⁵⁷ SETH, 2016, str. 40.

⁵⁸ Obsah zákona není znám, předpokládá se však, že psal o sedmnácti stupňovém hodnostním systému a regulacích a pravidlech těchto stupňů. Vydání tohoto zákona pomohlo králi upevnit svou moc a řešit problémy pomocí zákonů. Viz Pöphüngwang. *Encyclopedia of Korean Culture* [online]. Söngnam: Academy of Korean Studies [cit. 2023-05-08]. Dostupné z: <https://encykorea.aks.ac.kr/Article/E0022785>.

⁵⁹ ECART, 2009, str. 29.

Zařazení podle systému kostí mělo v případě vyšších stupňů daná omezení, kupříkladu velikost sídla, barvu úřednického oděvu či druh nosítek, který člověk mohl používat, nebo budoucího partnera.⁶⁰ Na pozici měly vliv rodové linie jak otce, tak i matky. Ženy, jež patřily do vyšších sociálních vrstev, měly určitou volnost a s pomocí nálezů z hrodek lze předpokládat to samé i o třech sillských královnách.⁶¹

Můžeme se domnívat, že královský rod Silly se vyvíjel podobným způsobem jako japonský císařský rod Jamato (大和) – to znamená, že vládnoucí rod měl kněžskou roli. Na tento fakt poukazuje i název kosti *sönggol*, který nese význam něčeho kněžského či posvátného, a stejně tak název *čchačchaung* (次次雄), jenž používali dřívější vládci, a věří se, že odkazuje na šamana či kněze.⁶²

Jelikož královská linie po nějaké době zanikla, zmizela i svatá kost (*sönggol*) a budoucí králové tak již patřili pouze do nejvyšší sociální vrstvy pravé kosti (*čchingol*).⁶³ Zaniknutí nejvyšší svaté kosti pravděpodobně přispělo k tomu, že budoucí králové či královny byli považováni za méně vznešené a celkově byla jejich moc omezenější. Po roce 645 byli sillští vládci také často napadáni vlivnými aristokraty a jejich místo na trůnu nebylo nikdy zaručené.⁶⁴

Jednou z dalších důležitých sillských institucí byla rada *hwabäk* (和白) neboli Rada starších. Jednalo se o státní orgán, jehož funkcí bylo rozhodovat o důležitých záležitostech státu jako například následnictví na trůn či vyhlášení války.⁶⁵ U této instituce můžeme vidět další prvek sillské politiky, která charakterizovala budoucí korejské vlády – politická rozhodnutí, jež vykonávala rada složená z vysoce postavených aristokratů. V korejské historii proto můžeme často vidět situace, ve kterých se vládce dělí o svou moc s aristokratickými rodiny, které jeho rozhodnutí ovlivňovaly skrz rady či výbory.⁶⁶

Další důležitou institucí byla skupina *hwarang* (花郎). Jednalo se o státem podporovanou organizaci, která se skládala z mladých aristokratů a měla je připravit

---

⁶⁰ Kolpchumčchedo. *Encyclopedia of Korean Culture* [online]. Söngnam: Academy of Korean Studies [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://encykorea.aks.ac.kr/Article/E0004196>.

⁶¹ SETH, 2016, str. 43.

⁶² SETH, 2016, str. 42.

⁶³ ECART, 2009, str. 29.

⁶⁴ SETH, 2016, str. 42.

⁶⁵ Hwabäk. *Encyclopedia of Korean Culture* [online]. Söngnam: Academy of Korean Studies [cit. 2023-04-19]. Dostupné z: <https://encykorea.aks.ac.kr/Article/E0064621>.

⁶⁶ SETH, 2016, str. 43

na jejich budoucí povinnosti ve společnosti. *Hwarangové* praktikovali jak buddhistické, tak šamanistické ceremoniály a rituály, a byli trénováni k tomu, aby se v budoucnu mohli stát vůdci – učili se vojenství, kulturním idejím a praktikám, či mravním hodnotám, které stát zrovna podporoval.⁶⁷ Jejich vzdělání se postupně blíže propojovalo s buddhismem a po nějaké době i s konfucianismem. Zatímco někteří historici *hwarangy* vnímají hlavně jako vojenskou organizaci, jiní ji vidí spíše jako organizaci náboženskou.⁶⁸

Pro rodiče byla nejvyšší čest, pokud jejich syn zemřel jako hrdina v bitvě, a většina známých politických postav z historie Silly, jako například Kim Jusin (595-673, 金庾信)⁶⁹, patřila v mládí právě k *hwarangim*.

1.3 Buddhismus ve Třech království

1.3.1 Kogurjō

Buddhismus se v Kogurju poprvé objevil roku 372 za vlády krále Sosurima (小獸林王, vl. 371-384)⁷⁰, když ho s sebou přinesl čínský misionář Šan-tao (善導)⁷¹, a roku 384 se stal oficiálním státním náboženstvím.⁷² Přestože na úplném začátku neměl takový vliv, jeho hodnotový systém se po oficiálním přijetí začal velice rychle rozšiřovat po celém státě a také do Päkče a Silly. V 6. století do Kogurja přicházeli školení rádci z Číny, kteří poté pomáhali kogurjōským králům s vládnutím.⁷³

---

⁶⁷ SETH, 2016, str. 43.

⁶⁸ Podle některých historiků mohla mít organizace *hwarang* také sexuální povahu – toto přesvědčení vychází například z písní *hjangga* (鄉歌), které jsou zapsány v kronice *Samguk jusa* (Čchangipcharangga (讚耆婆郎歌) – píseň na památku *hwarangu* Kipcharangovi (耆婆郎), *Modžukčirangga* (慕竹旨郎歌) – píseň s implicitním významem toho, jak organizace *hwarang* ztrácela moc, a *Čchōjongga* (處容歌) - píseň o synu Dračího krále Čchōjongovi).

⁶⁹ Když v roce 672 došlo k bitvě u hradu Sōngmun (石文成), nacházel se v ní i syn Kim Jusina – Kim Wōnsul (金元述). Po tom, co zemřeli generálové Hjočchōn (曉川) a Ůimun (義文), Wōnsul byl připravený bojovat a zemřít také – zastavil ho však Tamnūng (淡凌), který s ním bojoval, a řekl mu, že kdyby zemřel, aniž by něčeho dosáhl, bylo by to stejné, jako kdyby žil bez plánování budoucnosti. Wōnsul tak v bitvě nezemřel a utekl. Když se o tom dozvěděl jeho otec Kim Jusin, požádal tehdejšího krále Munmua (文武王, vl. 661-681), aby dal jeho synovi setnout hlavu, jelikož dle něj se jednalo o zradu krále a jeho rozkazu. Viz Kim Wōnsul. *Encyclopedia of Korean Culture* [online]. Sōngnam: Academy of Korean Studies [cit. 2023-05-08]. Dostupné z: <https://encykorea.aks.ac.kr/Article/E0010039>.

⁷⁰ *Samguk sagi*, *kwōn* 18, *Kogurjō pongi* 6, Sosurimwang.

⁷¹ Čínský spisovatel a mnich.

⁷² SETH, 2016, str. 35.

⁷³ SETH, 2016, str. 38.

1.3.2 Päkče

Buddhismus se do Päkče dostal dvanáct let poté, co se poprvé objevil v Kogurju, a to roku 384. Podle *Samguk sagi* (三國史記)⁷⁴ jej představil mnich Marananta (摩羅難陀)⁷⁵, jenž přišel z Číny. Tehdejší král Čchimnju (枕流王, vl. 384-385) ho vřele přijal se vším respektem.

Ze zápisů kroniky *Samguk jusa* (三國遺事)⁷⁶ pak můžeme vyčíst, že roku 385 byl v hlavním městě Päkče postaven buddhistický klášter a buddhismus si tak získal oficiální podporu příslušníků královského úřadu.⁷⁷ Velice rychle se stal široce uznávaným náboženstvím a v roce 528 byl přijat také jako státní náboženství.

1.3.3 Silla

Silla bylo poslední ze Tří království, do kterého se buddhismus dostal. Přestože státu byl představen již dříve, královský úřad se dlouho bránil jeho přijetí, jelikož byl vnímán jako ohrožení tradičních náboženství, která v té době byla praktikována – Korea uctívala své vlastní předky a božstvo a buddhismus byl oproti tomu velmi organizovaný náboženský systém.⁷⁸ O rozšíření buddhismu se tehdy pokusil kogurjöský mnich Ado (阿道), setkal se však s odporem, a dokonce se jej několik lidí pokusilo zavraždit. Schoval se proto v domě Moroka (毛祿) v lese Songnim (續林)⁷⁹. Když však roku 264 onemocněla princezna Söngguk (成國公主) a nikomu se nedařilo jí pomoci, Ado se dostavil do královského paláce a princeznu vyléčil. Když se ho král zeptal, co by chtěl za odměnu, Ado odvětil, že si přeje pouze postavení chrámu v lese Čchöngjöng (天鏡林), aby tak mohl dále šířit buddhismus a přinést Sille štěstí. Král svolil a nechal postavit

---

⁷⁴ Historický spis o Třech království, v češtině nazývaný také jako Dějiny Tří království. Byl dokončen roku 1145 a jedná se o nejstarší dochovanou oficiální korejskou kroniku. Autorem je Kim Pusik (金富軾, 1075-1151), jenž žil v období království Korjö (高麗, 918-1392) – stát, jenž vznikl na konci Sjednocené Sily a přestože v něm stále vládl buddhismus, začal být ovlivňován konfucianismem. Jelikož Konfucius (孔夫子, 551-479 př. n. l.) se ve svých Analektech o ženách zmiňuje pouze několikrát, a považoval je za osoby z jiné sociální třídy než muže, dalo to budoucím čtenářům prostor k utlačování žen.

⁷⁵ Indický mnich a misionář.

⁷⁶ Jedná se o nejstarší dochovanou neoficiální korejskou kroniku, v češtině známou také jako *Samguk jusa*, Nepominutelné události Tří království. Obsahuje mýty, pověsti a další různé příběhy zejména s buddhistickým pozadím. Byla dokončena roku 1281 a jejím autorem je buddhistický mnich Irjön (一然, 1206-1289).

⁷⁷ IRJÖN, 2012, str. 172.

⁷⁸ Buddhist Art of Silla. *Google Arts & Culture* [online]. [cit. 2023-05-09]. Dostupné z: <https://artsandculture.google.com/story/OwVxtkScJSZLJQ>.

⁷⁹ Nachází se v dnešním městě Kumi (龜尾市) v provincii Severní Kjöngsang.

chrám Jŏnghŭng (永興寺). Po smrti krále Mičchua (味鄒尼師今, vl. 262-284) se však lidé pokusili chrám zničit, mnich Ado se tedy vrátil do domu Moroka a nikdy se už neobjevil. Po této události bylo šíření buddhismu v Sille pozastaveno.⁸⁰

K jeho konečnému přijetí pomohl král Pŏphŭng a mnich Ičhadon (異次頓, 506-527). Podle spisu *Čchokhjang punje pulgjŏl samun* (鬪香墳禮佛結社文)⁸¹ chtěl král Pŏphŭng podpořit buddhismus a pokusil se o postavení buddhistického chrámu, nicméně se setkal s odporem ze strany tzv. *jukbusogamdžŏn* (六部少監典)⁸². Pŏphŭng s výstavbou pokračoval dál i přes protesty aristokracie a rozhodl se přivolat své služebné. Rozhněvaně se jich zeptal: „Kdo zdržuje výstavbu chrámu, již jsem nařídil?“ Jeho vystrašení poddaní odpověděli, že nikdo z nich výstavbě nebránil. Král přivolał jednoho z nich, Ičhadona, k pokárání a následně ho popravil. Podle příběhu z jeho rány však místo krve začalo vytékat mléko, zatměla se obloha, zem se začala třást a ze všech směrů vítr přinášel květy. S Ičhadonovou obětí se buddhismu dostalo uznání a v Čchŏngjŏngnimu (天鏡林)⁸³ byl postaven první buddhistický chrám.

Za doby vlády následujícího krále Činhŭnga (眞興王, vl. 540-576)⁸⁴ už byl buddhismus veřejně podporován i královským úřadem a roku 552 se také stal oficiálním náboženstvím státu.⁸⁵

---

⁸⁰ Ičhadon. *Encyclopedia of Korean Culture* [online]. Sŏngnam: Academy of Korean Studies [cit. 2023-04-22]. Dostupné z: <https://encykorea.aks.ac.kr/Article/E0034235>.

⁸¹ Spis, jenž pojednává o životě Ičhadona. Viz IRJŎN, 2012, str. 189.

⁸² Vládní úřad Silly, který vládl hlavnímu městu – to bylo rozděleno do šesti částí, jež odpovídají dnešním čtvrtím.

⁸³ Jedná se o les na kopci severně od města Namčchŏn (南川) v provincii Severní Kjŏngsang.

⁸⁴ Je považován za jednoho z nejlepších vládců Silly, jenž se zasloužil o obrovských rozmach jejího území.

⁸⁵ Oficiálně byl přijat Radou starších.

2 KRÁLOVNA SÖNDÖK

Královna Söndök (善德女王, rodným jménem Töngman (德曼)⁸⁶) byla historicky první ženou na trůně v korejských dějinách a proto musela při vládnutí čelit nelehkým situacím.

Söndök se narodila roku 606 a byla sedmadvacátým panovníkem Silly. Vládla od roku 632 do roku 647 a zemřela v posledním roce na trůnu. Za své vládní období byla velmi úspěšná v řízení státu, ať už se jednalo o tzv. mateřské řízení⁸⁷ či internacionalizační strategie. Můžeme tak říct, že značně přispěla k unifikaci Tři království, přestože výzkumů o jejím životě neexistuje tolik.⁸⁸

Söndök byla jednou ze tří dcer⁸⁹ krále Činpchjonga (vl. 579-632, 眞平王) a paní Maja (摩耶夫人). Jelikož král Činpchjōng vládl padesát čtyři let (třikrát déle než průměrný vládce Silly), zanechal za sebou pevné základy, které Söndök později pomohly při nástupu na trůn. Roli hrála také skutečnost, že král Činpchjōng neměl žádného syna a Söndök tedy byla jeho nejstarším potomkem, z čehož vyplývá, že mu asistovala v královských záležitostech a získala tak podstatné znalosti v oblastech politiky a řízení státu.⁹⁰

Hlavním důvodem, proč mohla nastoupit na trůn, byla její příslušnost ke svaté kosti (*sönggol*). Kdyby ji totiž lid nepovažoval za „svatou“, i přes všechny její schopnosti a talent by se královnou stát nemohla.⁹¹ Rozhodně je však nutno poznamenat, že se jednalo o velmi moudrou a neobyčejnou ženu.

I přesto existovali jednici, kteří se stavěli proti jejímu nástupu na trůn – např. ačchan (阿飡)⁹² Čchilsuk (柴宿) a ačchan Sökpchum (石品), kteří osm měsíců před korunovaci zahájili povstání na vyjádření nesouhlasu proti tomuto rozhodnutí. Naštěstí král

---

⁸⁶ Jméno Töngman znamená v překladu „ctnost a krása“.

⁸⁷ Mateřským řízením je myšlen styl řízení, kdy člověk vládne podobně jako matka rodiny – stará se o své děti (v tomto případě o svůj stát a jeho obyvatelstvo) a zajišťuje, aby měl každý právo mít příležitosti. Více viz CASTELLOE, Molly S. Maternal Modes of Leadership: How nation is like family. *Psychology Today* [online]. New York, 2012 [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://www.psychologytoday.com/us/blog/the-me-in-we/201202/maternal-modes-leadership>.

⁸⁸ I, Kangsik, 2011. Silla se jöwangüi salmgwa kjöngjōng. *Kjöngjōnggwallijōngu: Jösönggwa kjöngjōng*. Söul: Sungshin Women's University, 3(5), str. 94.

⁸⁹ Existence třetí, nejmladší, sestry však není stoprocentně potvrzená.

⁹⁰ I, 2011, str. 95.

⁹¹ I, 2011, str. 96-97.

⁹² Jednalo se o šestou hodnostní pozici v systému *kwandüng* (官等).

Činpchjōng toto povstání včas zastavil a Sōndōk se oficiálně stala královnou roku 632, když její korunovaci posvětila Rada starších.

Přestože se v kalendáři kroniky *Samguk jusa* píše, že jejím manželem byl Ům (飮)⁹³, naopak podle kroniky *Samguk sagi* Sōndōk nikdy žádného druha neměla, a je proto těžké určit, jak tomu doopravdy bylo. Víme jistě, že neměla žádné potomky, což jí sice dalo více času na vládnutí a politiku, na druhou stranu však žila ve společnosti, která si vážila přímých potomků a matčina rodová linie byla velmi důležitá. Jelikož neměla žádné přímé potomky, mohla být vystavena diskriminaci v oblasti politiky či v otázce nástupnictví na trůn.⁹⁴

2.1 Čigisamsa – tři předpovědi budoucnosti

Královna Sōndōk měla podle historických záznamů neobyčejné porozumění zvané *čigisamsa* (知幾三事), díky němuž předpověděla tři významné události.⁹⁵

První záznam, tzv. „Pivoňková předpověď“⁹⁶, pochází z doby vlády krále Činpchjōnga, kdy Sōndōk ještě byla princeznou. Jelikož císař Tchaj-cung (唐太宗, vl. 626-649) z říše Tchang věděl, že Činpchjōng neměl žádného syna a hodlal trůn předat své nejstarší dceři, rozhodl se jí poslat dar v podobě obrazu, na kterém byly namalovány tři pivoňky – červená, fialová a bílá, spolu s šestatřiceti semínky.⁹⁷ Když však Sōndōk obraz uviděla, díky jejímu neobyčejnému porozumění si všimla, že na obraze sice byly nádherné květiny, chyběli okolo nich však motýli a včely, a jednalo se tak o pivoňky bez jakékoli vůně. Nechali darovaná semínka zasít a pivoňky opravdu neměly žádnou vůni, přesně jak Sōndōk řekla.

Druhá předpověď se týkala bitvy u Ongmungoku (玉門谷)⁹⁸ roku 636. Podle zápisu ze *Samguk sagi* se v květnu u západní nefritové brány do královského paláce

---

⁹³ V korejštině: Ům kalmunwang (飮 葛文王). Oslovení kalmunwang se často používalo pro starší sourozence krále. Identita Ůma není dodnes přesně známa, jelikož existují teorie, že znak pro Ům mohl být špatně napsán a mohlo se tak jednat o někoho, kdo má ve jméně znak pro Pan (飯) – tyto dva znaky jsou si velmi podobné a stačil by jeden špatný tah, aby se zaměnily. Mohl by to tak být Kim Päkpan (金伯飯) či Kim Kukpan (金國飯) – oba mladší bratři krále Činpchjōnga.

⁹⁴ I, 2011, str. 96.

⁹⁵ Sōndōgwang čigisamsa sōlhwa. *Encyclopedia of Korean Culture* [online]. Sōngnam: Academy of Korean Studies [cit. 2023-05-01]. Dostupné z: <https://encykorea.aks.ac.kr/Article/E0028656>.

⁹⁶ *Samguk sagi*, *kwōn* 5, Silla pongi, Sōndōgwang.

⁹⁷ Předpokládá se, že důvod, proč pivoňky byly tři, byl ten, že byly tři sestry.

⁹⁸ Také nazývaný Jōgūngok (女根谷), nachází se kousek od města Kōnčchōn (乾川邑) v provincii Kjōngsang.

objevila spousta žab, jež neustále kvákaly po dobu tří až čtyř dní. Když toto královna uslyšela, podívala se zleva doprava a řekla, že nahněvané oči žab vypadaly jako oči vojáků. Poté se zamyslela, zdali by se nemohli vojáci sousedních států schovávat na místě zvaném Ongmungok. Dala rozkaz generálům Alčchōnovi (關川) a Pchiltchanovi (弼呑), aby se společně se svými vojáky šli na ono místo podívat. Přesně jak královna řekla, skrývalo se tam pět set vojáků království Pākče a byli připraveni zaútočit na pevnost Toksan (獨山城). Díky momentu překvapení, který královna Sōndōk vytvořila, mohla skupina Alčchōna a Pchiltchana vojáky pobít a útoku na Toksan zabránit.⁹⁹

Třetí předpověď se týkala královniny vlastní smrti. V době, kdy byla ještě zdravá a neprojevovala žádné známky nemoci, řekla: „Zemřu toho a toho roku, toho a toho měsíce, toho a toho dne. Pohřbete mě v Toričchōnu (忉利天).¹⁰⁰“ Její služebníci nevěděli, kde se Toričchōn nachází a když se jí zeptali, královna odpověděla: „Jižní strana Nangsanu (狼山)¹⁰¹.“¹⁰² Poté přišel den, o kterém Sōndōk mluvila, a byla proto pohřbena na místě, které si vybrala. O deset let později na tom stejném místě založil král Munmu (文武王, vl. 661-681)¹⁰³ klášter Sačchōnwang (四天王寺)¹⁰⁴. Podle buddhistických sůter se Toričchōn nachází nad Sačchōnwangčchōnem (四天王天)¹⁰⁵ a je tedy zřejmé, že Sōndōk opět předpověděla budoucnost.¹⁰⁶

2.2 Život na trůně

Přestože Sōndōk přijala trůn a odkaz po svém otci, s pozdějšími situacemi se musela vypořádat sama.

Sōndōk byla velmi schopnou královnou, která praktikovala mateřské řízení státu. Lidé byli zvyklí na dlouhou vládu mužů a královnina tzv. lehká síla ženy jí pomohla při upevňování moci. Vládla velmi spravedlivě a velkoryse – například hned v prvním roce na trůně zařídila, aby bylo postaráno o všechny ovdovělé, sirotky, o samotě žijící

---

⁹⁹ *Samguk sagi, kwōn 5, Silla pongi, Sōndōgwang.*

¹⁰⁰ Podle buddhismu se jedná o místo, jenž se nachází na vrcholu hory Sumeru.

¹⁰¹ Hora nacházející se v dnešní provincii Severní Kjōngsang; spojovaná s královskou rodinou a buddhistickými relikviemi z období Tří království.

¹⁰² IRJÖN, 2012, str. 61.

¹⁰³ Třicátý král Silly, jenž se velmi zapojoval do mezinárodní politiky hlavně s dynastií Tchang.

¹⁰⁴ Plány postavit klášter vznikly již roku 674, kdy měl sloužit k zastavení nepřítele s pomocí Buddha.

¹⁰⁵ Často se také nazývá Hačchōn (下天). Podle Buddhismu se jedná o nejnižší úroveň světa v nebesích.

¹⁰⁶ *Samguk sagi, kwōn 5, Silla pongi, Sōndōgwang.*

starší lidi či ty, kteří o sebe nedokázali sami pečovat.¹⁰⁷ Nebo také když roku 638 Kogurjō zaútočilo na pevnost Čchilčung (七重城)¹⁰⁸ a její obyvatelstvo v panice prchalo do hor, Söndök vyslala Alčchöna, aby je shromáždil a uklidnil.¹⁰⁹ Královna dosazovala na důležité a vysoké pozice podle talentu, a ne podle rodiny a zařazení do společnosti – to můžeme vidět například u Kim Čchunčhua (金春秋, 603-661) a Kim Jusina, které přiblížím v následující části.

Vláda Söndök však samozřejmě nebyla plná pouze úspěchů a musela se potýkat i s problémy, ať už se jednalo o nesouhlas lidu či útoky ze stran Kogurja a Päkče.¹¹⁰

2.2.1 Významné události

2.2.1.1 Kim Čchunčhu a Kim Jusin

Ve spisech o královně Söndök se objevují dvě významné postavy, a to Kim Čchunčhu, jehož jmenovala jako správce vztahů se zahraničím, a Kim Jusin, jenž se na její rozkaz staral o vojenský sektor.

Kim Čchunčhu se dostal do popředí historie roku 642, když Päkče napadlo pevnost Tāja (大耶城)¹¹¹ a zemřela přitom jeho dcera. Tato tragédie v Čchunčhuovi probudila motivaci se angažovat ve vztazích se zahraničím, a aby se mohl pomstít, poprosil Söndök, zda by směl jít do Kogurja a požádat království o pomoc.¹¹² Královna svolila, v Kogurju však jeho žádost nebyla vyslyšena kvůli problémům z minulosti, které se týkaly území, jichž se Silla zmocnila za doby vlády krále Činhünga.¹¹³ Kim Čchunčhu byl zatknut, podařilo se mu ale upozornit královnu a ta za ním poslala generála Kim Jusina a spolu s ním deset tisíc vojáků. Když překročili řeku Han a dostali se až k jižní hranici Kogurja, Počang (寶藏王, vl. 642-668) – jeho tehdejší král se o tom dozvěděl a raději Čchunčhua

---

¹⁰⁷ I, 2011, str. 100.

¹⁰⁸ Pevnost se nachází na dnešním území hory Čungsöng (重城山) v městě Pchadžu (坡州市).

¹⁰⁹ *Samguk sagi, kwön 5, Silla pongi 5*, Söndögwang.

¹¹⁰ Söndögjöwang. *Encyclopedia of Korean Culture* [online]. Söngnam: Academy of Korean Studies [cit. 2023-05-01]. Dostupné z: <https://encykorea.aks.ac.kr/Article/E0028652>.

¹¹¹ Pevnost se nachází na dnešním území provincie Jižní Kjöngsang (慶尙南道).

¹¹² Královně Söndök řekl, že Bůh chce, aby šel do Kogurja poprosit o vojáky a mohl se tak pomstít.

¹¹³ Jednalo se o horní region u řeky Han – Päkče, se kterým se Silla v tu dobu spojila, zabralo zbytek.

pustil na svobodu.¹¹⁴ Díky tomuto incidentu se Kim Čchunčchu a Kim Jusin velmi sblížili.¹¹⁵

Kim Jusin se v historii objevil již za vlády krále Činpchjōnga, avšak významnou osobou se stal až po vedení oné záchranné mise do Kogurja. Stal se tak velitelem vojsk města Amnjang (押梁州)¹¹⁶. Nadání obou mužů je nezpochybnitelné a úspěchy jsou jejich vlastní, je zde však také patrný moudrý úsudek Sōndōk při výběru osob na důležité pozice, při němž se nenechala ovlivnit například jejich místem v rámci systému kostí (*kolpchumčedo*) a dala přednost talentu a schopnostem.

2.2.1.2 Snížení daní

Královna Sōndōk roku 633 nechala zavést snížení daní a všechny státní okresy byly po celý rok osvobozeny od jejich placení. Nevztahovalo se to však na otroky, kteří daně stále platili. Přestože zavedení této politiky pro Sillu znamenalo velké finanční ztráty¹¹⁷, zlepšila se životní situace obyčejného lidu a spolu s ní i pověst Sōndōk. Je také důležité vědět, že Sōndōk byl při nástupu na trůn přidělen titul *Sōngdžohwanggo* (聖祖皇姑), což v překladu znamená „božský vládce a velká matka“¹¹⁸, a je tedy patrné, že královna projevovala tendence mateřského způsobu řízení.

2.2.1.3 Nezávislost a internacionalizace

Zatímco byla královna Sōndōk na trůně, pracovala na posílení nezávislosti Silly a zároveň se starala o její internacionalizaci. Co se týče nezávislosti, nechala postavit například astronomickou observatoř Čchōmsōngdä (瞻星臺)¹¹⁹, což bylo významné, jelikož astronomické pozorování a nálezy Sily probíhaly bez pomoci Číny. Také však do své vlády implementovala mezinárodní strategie, které používali předchozí králové, a aktivně podporovala z Číny pocházející buddhismus. Jelikož Kogurjo a Päkče bránily Sille v rozvoji svou geografickou polohou, Sōndōk usilovala o internacionalizaci pomocí buddhismu. Právě proto se v Sille také nachází mnoho buddhistických chrámů jako

---

¹¹⁴ *Samguk sagi, kwōn 5, Silla pongi 5, Sōndōgwang.*

¹¹⁵ Tchādžongmujōlwang. *Encyclopedia of Korean Culture* [online]. Sōngnam [cit. 2023-05-03]. Dostupné z: <https://encykorea.aks.ac.kr/Article/E0059042>.

¹¹⁶ Také se nazývá Aptok (押督州). Původně se jednalo o správní město státečku Aptok (押督), který existoval za doby Činhanu a později padl pod nadvládu Silly.

¹¹⁷ V tu dobu se Silla vzpamatovávala z invaze ze strany Päkče.

¹¹⁸ V korejštině: *sōngsūrōun imgūm kchūn ōmōni* (성스러운 임금 큰 어머니).

¹¹⁹ Nachází se na dnešním území Kjōngdžu a patří do astronomických památek UNESCO.

Punhwangsa (芬皇寺, postaven roku 634), Jöngmjosa (靈妙寺, postaven roku 635), či Hwangjongsa (皇龍寺, postaven roku 645).

Díky tomu pak Silla během unifikace Tří království získala podporu od buddhistické komunity, jež byla spojena s Čínou, a také mohla do Číny posílat učně. Vládu Söndök tak můžeme shrnout jako vládu, jež spojovala dohromady strategie minulých králů, čínský buddhismus a také mezinárodní diplomacii.¹²⁰

2.3 Problémy, kterým musela čelit

Jakožto historicky první žena na korejském trůně, královna Söndök musela čelit jak politickým, tak i slovním útokům¹²¹ ze stran lidu a aristokratů nejen z vlastního státu, ale také z Kogurja a Päkče. Přestože ženy měly v Sille vyšší pozici než například v jiných sousedních státech (i přes začínající vliv konfuciánského učení o nerovnosti mužů a žen), stále se nedá říct, že měly stejnou moc jako tehdejší muži.¹²²

Nespokojenost z řad sillských aristokratů byla značná a když autorita královny kolísala a ona vyslala do Číny posla s žádostí o pomoc, císař Tchaj-cung odpověděl: „Protože je vaším králem žena, ostatní státy vámi pohrdají.“ Také si neodpustil poznámku: „Nemám s tebou poslat někoho z mých příbuzných, aby se stal vaším králem?“¹²³ Toto opovrhování obrátilo sillskou aristokracii proti Söndök více než předtím. Můžeme tak vidět, že ačkoli byla Söndök schopnou královnou a nežila ve společnosti, která by ženy celkově zavrhovala, musela se potýkat se situacemi, v nichž se nacházela jen kvůli svému pohlaví.

Ke konci její vlády, roku 646, začal Pidam (毗曇) – královnin oponent ze strany aristokracie z pravé kosti, společně s dalším členem strany Jömdžongem (廉宗) povstání

---

¹²⁰ I, 2011, str. 102.

¹²¹ Takovýchto slovních útoků se dopustil i autor *Samguk sagi*, kdy o královně Söndök napsal: „Jak je možné připustit, aby nějaká bába opustila vnitřní komnaty a řešila závažné politické otázky týkající se státu? V Sille dosazovali ženy na královský trůn. Vrhali tím zemi do zmatků a bylo štěstí, že Silla nezahynula. Jako by se nepoučili ze slov v Šu-t'ing (書經, Kniha dokumentů nebo také Kniha historie) o slepici oznamující východ Slunce, nebo ze slov v I-t'ing (易經, Kniha proměn) o prasnici podupávající na jednom místě.“ Viz IRJÖN, 2012, str. 90.

¹²² CONNOR, Mary E., 2009. Asia in Focus: The Koreas. In: *Asia in Focus: The Koreas*. San Marino: ABC-CLIO, str. 16.

¹²³ Söndök – Činsöngjöwangüi čidorjökkwa sidä čogön. *Näirül jönün jöksa*. Inčchön: Yeonsei University, 58, str. 223.

na základě pochybností o vůdcovské schopnosti královny Sōndōk. Ačkoli se Kim Jusinovi podařilo povstání potlačit, Sōndōk podlehla nemoci dříve, než tak stihl učinit.¹²⁴

---

¹²⁴ Sōndōgjōwang. *Encyclopedia of Korean Culture* [online]. Sōngnam: Academy of Korean Studies [cit. 2023-05-01]. Dostupné z: <https://encykorea.aks.ac.kr/Article/E0028652>.

3 KRÁLOVNA ČINDŮK

Královna Čindök (眞德女王, rodným jménem Sŭngman (勝曼)¹²⁵) byla druhou sillskou královnou, osmadvacátým vládcem a na trůn usedla hned po Söndöčině smrti. Narodila se někdy na začátku 7. století a vládla od roku 647 až do své smrti roku 654. Předpokládá se, že na trůn usedla již ve starším věku, a její dosavadní znalosti jí tedy mohly k nástupu dopomoci. Také nesmíme opomenout královnu Söndök, která jí tzv. otevřela cestu. Se smrtí Čindök zanikla i svatá kost (*sönggol*), jelikož byla její poslední ženou a neměla žádné potomky.

Její otcem byl Päkpan (伯飯) z rodu Kim, mladší bratr krále Činpchjönga, a její matkou byla paní Wölmjöng (月明夫人), dcera Mančchöna (滿天). Podle kroniky *Samguk sagi* byla Čindök velmi vlnadná a nádherná, měřila sedm *čchök* (尺, 207 cm)¹²⁶ a když nechala své ruce svěšené podél těla, dosahovala až pod její kolena.¹²⁷

3.1 Život na trůně

Hned po nástupu na trůn se Čindök musela vypořádat s následky povstání Pidama a Jömdžonga – ve společnosti byla patrná nejistota a bylo potřeba reformovat sillskou vládu. Královna se během svého panování snažila podobně jako Söndök o soběstačnost státu, po neustálých invazích ze strany Kogurja a Päkče se však obrátila pro pomoc na Čínu. Roku 648 do ní vyslala posla, když však stál před císařem Tchaj-cungem, ten se ho zeptal: „Jak si Silla, jež slouží Velkému království (大國)¹²⁸, může dovolit používat *jönho* (年號)¹²⁹ odděleně od něj?“ Na to posel odpověděl: „Toto pravidlo nebylo našemu královskému dvoru oznámeno. Kdyby však dvůr Velkého království toto pravidlo oznámil, jak by si tak malý stát jako Silla mohl dovolit něco takového udělat?“¹³⁰ Císař se zamyslel a poté nařídil, aby Silla začala používat stejné názvy ér jako Čína.

---

¹²⁵ Jméno Sŭngman v překladu znamená „vítězství a krása“.

¹²⁶ Jedná se o systém měření délky, kdy jeden *čchök* se rovná přibližně třiceti centimetrům.

¹²⁷ *Samguk sagi, kwön 5, Silla pongi 5, Čindögwang.*

¹²⁸ Jedná se o jiný název pro tehdejší Čínu.

¹²⁹ Jedná se o název, který používá vládce pro dobu své vlády – tehdejší císař Tchaj-cung používal název Čen-kuan (kor. *čönggwan*, 貞觀, 627-649).

¹³⁰ *Samguk sagi, kwön 5, Silla pongi 5, Čindögwang.*

3.1.1 Významné události

3.1.1.1 Čindök jako Kjerimgugwang

Roku 650, čtvrtého roku vlády Čindök, se Silla bránila invazím ze stran Päkče a Kogurja a Číně začal vládnout císař Kao-cung (唐高宗, vl. 649-683). Aby Silla posílila svou diplomacii a vztahy s Čínou, královna napsala báseň Tchäpjöngsong (太平頌)¹³¹ a poslala ji císaři, jemuž se mu velmi líbila a povýšil proto Čindöčin status na *Kjerimgugwang* (鷄林國王)¹³². Tuto interakci můžeme brát jako poslední krok v *Tädangögjo* (對唐外交). Tak se kolektivně nazývaly vztahy s dynastií Tchang, které Silla vedla nejen z diplomatických důvodů, ale také kvůli problémům s Kogurjem a Päkčem, se kterými se oba státy potýkaly.¹³³ Tímto došlo k úspěšné spolupráci.

3.1.1.2 Představení konfucianismu a diplomacie s Čínou

Když roku 648 Čindök poslala Kim Čchunčhua do Číny, poprosil císaře, zda by mohl navštívit místní vzdělávací institut a vidět tak jejich výklady a ceremonie. Císař svolil a Kim Čchunčhu mohl pozorovat rituál *Sökčön* (釋奠)¹³⁴ a různé typy výuky. Když se vrátil zpět do Koreje, horlivě doporučoval zavedení podobného vzdělávacího institutu v Sille. Jeho prosbu můžeme brát jako první představení konfucianismu ve Třech královstvích.¹³⁵ Přestože se o to zasloužil Kim Čchunčhu, nesmíme zapomenout, že výprava byla pod souhlasem královny Čindök a její internacionalizační strategie, a můžeme ji tak připsat i ke královniným úspěchům.¹³⁶

3.1.1.3 Útok Päkče roku 648

V roce 648 zaútočila vojska Päkče společně s generálem Ůidžikem (義直, ?-?) na západní hranici se Sillou a obsadila asi deset pevností včetně pevnosti Jogö (腰車城).

---

¹³¹ V češtině: Píseň o velkém míru. Jedná se nejstarší dochovanou korejskou báseň.

¹³² Titul znamená „královna země Kjerim“. Jedná se o jiný název pro Sillu a znamená to tak, že Čindök uznal jako královnu.

¹³³ Zatímco Silla musela neustále bojovat proti invazím od obou států, dynastie Tchang si chtěla podrobit Kogurjō.

¹³⁴ Konfuciánský ceremoniál, který byl držen na oslavení Sönsöngsönsa (先聖先師) – Konfucia (孔夫子, 551-479 př. n. l.) a jeho oblíbeného učedníka Jen Chueje (顏回, 521-481 př. n. l.).

¹³⁵ I, 2011, str. 105.

¹³⁶ Tamtéž.

Královna nařídila generálu Kim Jusinovi, aby zahájil protiútok. Ten proto shromáždil vojáky, rozdělil je do tří divizí a když se setkal s Ůidžikem, rozpoutala se bitva. Většina vojska Päkče byla poražena a zbylí vojáci se vydali na ústup, Kim Jusin je však nenechal uprchnout a téměř všechny pobil. Královnu výsledek bitvy potěšil a své vojáky odměnila, avšak velikosti odměn se lišily.¹³⁷

3.1.1.4 Útok Päkče roku 649

Podle kroniky *Samguk sagi* znovu zaútočilo Päkče na Sillu roku 649, tentokrát v čele s generálem Ůnsangem (殷相, ?-649). Podařilo se mu dobýt sedm pevností, například pevnost Sökto (石吐城). Královna Čindök poslala generály Kim Jusina, Čin Čchuna (陳春, ?-?), Kim Čchöndžona (金天存, ?-679) a další vojáky, aby Päkče zastavili a zabránili větší škodě. Bojovali na mnoha různých místech, nedařilo se jim však bitvu ukončit. Všichni se proto sešli u pevnosti Tosal (道薩城) a generál Kim Jusin řekl: „Dnes určitě přijde špeh z Päkče. Předstírejte všichni, že nic nevíte a neptejte se, kdo to může být!“ Poté obešel celý tábor, zatímco hlásal: „Posilněte obranu a nikam nechoďte! Zítra počkám, až dorazí posily, a tuto bitvu ukončím.“¹³⁸ Špeh, jenž toto slyšel, se vrátil za Ůnsangem a vše mu řekl. Ůnsanga zděsila představa, že by se armáda Silly ještě zvětšila, a díky tomu mohl Kim Jusin s vojskem pokročit a Päkče porazit. Údajně bylo zabito či zajato sto obchodníků, sillští vojáci sťali hlavu 8 980 vojákům, získali deset tisíc koní a nespočet zbraní.¹³⁹ Opět lze vidět, že královna Čindök dosazovala na důležité a vysoké pozice schopné lidi.

3.1.1.5 Zavedení správní složky *čipsabu*

V pátém roce Čindöčiny vlády, 651, byl zaveden nejvyšší správní úřad *čipsabu* (執事部). Úkolem tohoto útvaru bylo spravovat tajné záležitosti státu a také řídit několik vládních úřadů. Zavedení *čipsabu* bylo důležité jak kvůli tomu, že Silla byla absolutní monarchií a potřebovala lépe kontrolovat svůj stát, tak i proto, že úřad podporovali již několikrát zmínění Kim Jusin a Kim Čchunčchu, kteří v tu dobu měli značnou moc.¹⁴⁰

---

¹³⁷ *Samguk sagi*, kwön 5, *Silla pongi*, Čindögwang.

¹³⁸ Tamtéž.

¹³⁹ Tamtéž.

¹⁴⁰ SETH, 2016, str. 106-107.

Prvním vysokým úředníkem *čipsabu* byl Kim Čukči (金竹旨)¹⁴¹, jenž se proslavil hlavně svou pomocí při porážce Päkče v bitvě u pevnosti Tosal (道薩城) společně s Kim Jusinem a Kim Čchōndžonem.¹⁴² Díky tomu se posunul výše v sociální hierarchii na pozici *pchadžinčchan* (波珍滄)¹⁴³ a poté se stal úředníkem *čipsabu*. Dosazení Kim Čukčiho do úřadu bylo jedním z činů Kim Jusina a Kim Čchunčhua, jimiž ovlivňovali tehdejší politiku a usilovali o nastolení ideálních podmínek, aby se Kim Čchunčchu mohl později stát králem.¹⁴⁴

---

¹⁴¹ Čukči. *Encyclopedia of Korean Culture* [online]. Söngnam: Academy of Korean Studies [cit. 2023-05-03]. Dostupné z: <https://encykorea.aks.ac.kr/Article/E0053597>.

¹⁴² *Samguk sagi*, kwōn 5, *Silla pongi*, Čindōgwang.

¹⁴³ Jednalo se o čtvrtou nejvyšší hodnostní pozici ze sedmnáctistupňového úřednického systému *kwandŭng* (官等), jenž byl zaveden stejně jako *kolpchumčedo* za vlády krále Pophŭnga.

¹⁴⁴ I, 2011, str. 106.

4 KRÁLOVNA ČINSÖNG

Královna Činsöng (眞聖女王, rodným jménem Manhön (曼憲)¹⁴⁵) byla třetí a zároveň poslední sillskou královnou. Na rozdíl od Söndök a Čindök však nevládla v období Tří království, ale v období Sjednocené Silly, v němž se předešlá Tří království spojila v jedno.

Činsöng se narodila někdy v druhé polovině 9. století a byla jednapadesátým sillským vládcem. Vládla od roku 887 do roku 897 a stejně jako obě královny před ní zemřela v posledním roce na trůnu. Její vláda však nebyla zdaleka tak úspěšná jako ty předešlých dvou královen. Výzkumy nám o královně Činsöng sdělují, že se zajímala spíše o své osobní zájmy než o řízení státu a jelikož se Silla v tu dobu nacházela ve velmi chaotické situaci¹⁴⁶, potřebovala spíše soustředěného vládce.

Činsöng byla dcerou krále Kjöngmuna (景文王, vl. 861-875)¹⁴⁷ a paní Jönghwy (寧花夫人, ?-870) a mladší sestrou krále Hönganga (憲康王, vl. 875-886)¹⁴⁸. Na trůn nastoupila po smrti krále Čönganga (定康王, vl. 886-887), jenž řekl: „Můj stav je kritický a už se nezotavím. Protože nemám syna, přál bych si, aby byla korunována Činsöng a mohla tak napodobit dobu královny Söndök a Čindök.“¹⁴⁹ Jelikož byl král Kjöngmun *hwarangem*, můžeme předpokládat, že Činsöng měla alespoň nějaké znalosti o politice.¹⁵⁰ Protože se však věří, že na trůn nastoupila okolo svých třiaadvaceti let, je možné, že i přesto na ni byla tehdejší politická situace příliš složitá a nebyla schopná ji korigovat. Také neměla dost času se na vládnutí dostatečně připravit, jelikož předešlý král vládl pouze rok, než musel kvůli nemoci z trůnů sestoupit.¹⁵¹

Roku 897 se rozhodla abdikovat a předat trůn svému synovci Kim Joovi (金曉, vládl jako král Hjogong (孝恭王) v letech 897-912), přičemž sestoupení z trůnu okomentovala slovy: „V posledních letech rolníci zchudli a objevili se loupežníci. Je to

---

¹⁴⁵ Jméno v překladu znamená „zákon a krása“.

¹⁴⁶ Konec 8. století a začátek 9. století bylo ve východní Asii obdobím velkých změn a úpadku – více v podkapitole Společensko-politická situace při a po nástupu na trůn.

¹⁴⁷ Původně byl státním úředníkem, dokud si ho nevšiml král Hönan a nenabídl mu své dvě dcery, aby se mohl stát jeho zetěm.

¹⁴⁸ Vládl hned po svém otci, králi Kjöngmunovi, a za své vlády se snažil o rozšíření buddhismu – nechal v chrámu Hwangjong nastolit používání obřadu *päkkodžwahö* (dále vysvětleno v této práci) na který osobně chodil.

¹⁴⁹ I, 2011, str. 107.

¹⁵⁰ I, 2011, str. 108.

¹⁵¹ I, 2011, str. 109.

kvůli mému nedostatku ctnosti. Rozhodla jsem se tak abdikovat a předat trůn moudrému člověku.¹⁵²

4.1 Život na trůně

4.1.1 Obřad päkkodžwahö v chrámu Hwangnjong

Ve stejný rok, kdy Činsöng nastoupila na trůn, se zúčastnila obřadu *päkkodžwahö* (百高座會)¹⁵³ v chrámu Hwangnjong (皇龍寺). Tento obřad byl celonárodní akcí, jež měla státu přinést ochranu. Jedná se o buddhistický rituál, při kterém se čte z buddhistického spisu *Inwangbanjagjöng* (仁王般若經)¹⁵⁴ – v tom se píše, že aby byl stát pod ochranou, vládce by si měl tento spis dvakrát denně číst a zapamatovat. Pro úspěšný průběh obřadu je nezbytné, aby se v chrámě nacházelo sto soch Buddha, sto soch Bódhisattvů, aby bylo přítomno sto mnichů apod.¹⁵⁵ Jedná se tedy o velmi rozsáhlý rituál a na základě královniny účasti lze předpokládat, že jí na vedení státu záleželo a chtěla ho ochránit.

4.1.2 Rolnické povstání roku 889

Roku 889 se Silla ocitla ve finančně nepříznivé situaci – nevyslala žádné posly do vedlejších států, takže neměla dost importovaných surovin, a jelikož předešlý rok zavedla, stejně jako za vlády Söndök, celoroční daňovou úlevu, neměla dostatek financí. To zapříčinilo, že obyvatelstvo, jež žilo na venkově a nemohlo si dopřát přepych jako vysoce postavená třída, žilo velmi chudě. Důsledkem toho se na venkově začali objevovat loupežníci. Kvůli všem těmto okolnostem se Wöndžong (元宗) a Äno (哀奴), kteří pocházeli z vesnice zvané Saböldžu (沙伐州)¹⁵⁶, rozhodli vyvolat povstání.

Když se o tom královna dozvěděla, nařídila Jönggimu (令奇, ?-889)¹⁵⁷, aby se vydal do Saböldžu a oba zajal. Jönggi se však při pohledu na vesnici zděsil a sám se kvůli

---

¹⁵² MCBRIDE, 2020, str. 633-634.

¹⁵³ Tento ceremoniál se nazývá také Inwangbäkkodžwahö (仁王百高坐會).

¹⁵⁴ Sútra humánních králů.

¹⁵⁵ Inwangbäkkodžwahö. *Encyclopedia of Korean Culture* [online]. Söngnam: Academy of Korean Studies [cit. 2023-05-03]. Dostupné z: <https://encykorea.aks.ac.kr/Article/E0046976>.

¹⁵⁶ Nachází se na území dnešního města Sangdžu (尙州市) v provincii Severní Kjöngsang.

¹⁵⁷ Jönggi měl titul *nama* (奈麻), což znamenalo, že patřil do jedenácté hodnostní pozice ze systému *kwandüng*. Často se jednalo o státní úředníky.

strachu z povstání nakonec do bitvy nezapojil. Oproti tomu *čchondžu* (村主, vůdce vesnice) Urjŏn (祐連) se bitvy zúčastnil a zemřel při ní. Činsŏng po skončení bitvy vydala královské nařízení, aby byla Jŏnggimu setnuta hlava, a učinila Urjŏnova desetiletého syna dalším vůdcem vesnice.¹⁵⁸

4.2 Kim Ŭhong

Když byla Činsŏng ještě malé dítě, její matka zemřela a začala se o ni starat paní Puho (鼻好夫人) a její manžel Kim Ŭhong (金魏弘, ?-888)¹⁵⁹.¹⁶⁰ Ze zdrojů se dá předpokládat, že Činsŏng a Ŭhong se do sebe zamilovali a měli spolu velmi hluboký vztah – Činsŏng mu dala po své korunovaci na starost správu státních záležitostí. Kim Ŭhong však zemřel o pouhých osm měsíců později, což Činsŏng nejspíše šokovalo a lze předpokládat, že ji ochromil stres¹⁶¹ – to jí ještě více znemožnilo řádně vykonávat řízení státu. Historické zdroje se ohledně vztahu Činsŏng a Ŭhonga liší, a proto není jisté, co přesně se událo.¹⁶²

V kronice *Samguk sagi* se píše, že po Kim Ŭhongově smrti si Činsŏng do paláce začala přivádět vždy dva či tři mladé muže, se kterými měla aféry a poté je nechala rozhodovat o důležitých státních záležitostech či řídit státní složky. Začaly se veřejně provádět úplatky a tresty a odměny obyvatelstva nebyly spravedlivé.¹⁶³ Je také možné, že Ŭhongova smrt rozpoutala boj o moc, v rámci jehož se různé větve vysoce postavených aristokratů chtěly přiblížit královské rodině co nejvíce. Činsŏng jako mladá žena, která zrovna prožívala emočně vysilující období, se tak mohla nechat svést s úmyslem pouze zapomenout na tehdejší potíže.¹⁶⁴

V rámci výzkumů o královně Činsŏng je její vztah s Kim Ŭhongem velmi častým tématem. Při náhledu do historických materiálů si z nich nelze vytvořit jeden vyhraněný názor – například v kronice *Samguk jusa* se píše, že Kim Ŭhong byl manželem chůvy

---

¹⁵⁸ *Samguk sagi, kwŏn 11, Silla pongi, Činsŏngwang.*

¹⁵⁹ Velmi mocný muž – měl titul *kakkan* (角干), což byla nejvyšší pozice ze systému *kwandŭng*.

¹⁶⁰ IRJŎN, 2012, str. 121.

¹⁶¹ I, 2011, str. 110.

¹⁶² Kim Ŭhong. *Encyclopedia of Korean Culture* [online]. Sŏngnam: Academy of Korean Studies [cit. 2023-05-04]. Dostupné z: <https://encykorea.aks.ac.kr/Article/E0010064>.

¹⁶³ *Samguk sagi, kwŏn 11, Silla pongi, Činsŏngwang.*

¹⁶⁴ MCBRIDE, Richard D. II, 2020. Blaming the Victim: Reconsidering Queen Chinsŏng and the Decline of Silla. *Tongguksahak*. Sŏul: Dongguk University, **69**, str. 622. Dostupné z: doi:10.22912/dgsh.2020..69.603.

Puho a milencem královny Činsöng (později i mužem)¹⁶⁵, zatímco podle kroniky *Samguk sagi* měly mezi sebou paní Puho a Činsöng dobrý vztah a královna jí často nechávala na starost politické záležitosti. Kdyby však informace v obou kronikách byly pravdivé, je nepravděpodobně, že by mezi sebou měly tak blízký a přátelský vztah.

Kim Ůhong byl královniným strýcem a velmi mocným mužem, což můžeme poznat z nápisu na chrámu Hwangnjong¹⁶⁶, kde je zapsán jako *kam susöngtapsa* (監脩成塔事) – dozorce opravy pagody, *subjöngburjöng* (守兵部令) – zkušební velitel válečného představenstva, a *pchjöngdžangsa* (平章事) – manažer důležitých státních bezpečnostních záležitostí. Titul *pchjöngdžangsa* patřil člověku, jenž měl pozici nejvyššího úředníka, a to naznačuje, že Kim Ůhong byl nejmocnějším mužem tehdejšího sillského královského dvora.¹⁶⁷

Podle *Samguk jusy* Kim Ůhong spolu s královnou Činsöng také zneužívali svou moc pro své osobní potřeby, což vedlo ke krádežím a celkovému neštěstí Silly.¹⁶⁸ Přestože je to do určité míry považováno za pravdu, Ůhong ovládal sillskou politiku již dávno předtím, než Činsöng nastoupila na trůn, a díky jejich blízkému vztahu ji mohl ovlivňovat i nadále.¹⁶⁹

4.3 Společensko-politická situace při a po nástupu na trůn

Královna Činsöng vládla za doby Sjednocené Silly. Za její vlády se Silla soustředila více na domácí politiku než na mezinárodní vztahy. Pozdní 7. a rané 8. století přinesla velká zlepšení v rámci vztahů Silly a Číny – Čína zpomalila expanzi území a Sille nehrozila útoky. Místo toho se mezi těmito dvěma státy vytvořil vztah na základě obchodní a kulturní výměny a také vznikl nový stát Parhä (渤海, 698-926), jenž byl jejich společným nepřítelem a roku 733 se proti němu spojily.¹⁷⁰

Na konci 8. století se však situace obrátila. Vztahy mezi Čínou a Japonskem se zhoršily, což bylo pro Sillu nevýhodné, jelikož jakožto prostředník profitovala z jejich

---

¹⁶⁵ IRJÖN, 2012, str. 161.

¹⁶⁶ Kamenný epigraf z období Sjednocené Silly, Hammjöng·Hjangwanmjöng, *Hwangnjongsa kučchüng maktchap kïmdong čchaldžu pongi*. [cit. 2023-05-11] Dostupné z: https://db.history.go.kr/id/gskh_005_0080_0020_0030.

¹⁶⁷ MCBRIDE, 2020, str. 612.

¹⁶⁸ IRJÖN, 2012, str. 121.

¹⁶⁹ MCBRIDE, 2020, str. 618.

¹⁷⁰ SETH, 2016. str. 68.

obchodování. Moc se z velké části přesunula do rukou vysoce postavených aristokratů, centrální politika byla oslabena a venkov začali napadat loupežníci.¹⁷¹ Tento stav eskaloval a vyvrcholil na konci 9. století, načež se Sjednocená Silla po několika letech rozpadla.

Královna Činsöng tedy neměla lehký úkol, a protože nezvládla získat zpět kontrolu nad venkovem a stát byl chudý kvůli zavedené úlevě na daních, Sjednocená Silla se postupně rozdělila. Je však nutné také předpokládat, že k negativní pověsti Činsöng přispěli mnozí historici, kteří k jejím neúspěchům přisuzovali i fakt, že byla žena.¹⁷²

Zatímco v *Samguk sagi* se píše, že důvodem rozpadu Sjednocené Sily byl buddhismus, v kronikách *Tongguktchonggam* (東國通鑑)¹⁷³ a *Tongsagangmok* (東史綱目)¹⁷⁴ je viněna Činsöng a její „ztráta morálky“. Jelikož je Korea stavěna i na konfucianismu a jeho světonázorech, v dnešní Koreji se za důvod zkázy Sjednocené Sily považuje právě královna Činsöng.¹⁷⁵ Přestože chyby, které udělala za své vlády, mohly přispět k rozpadu, je třeba brát v potaz situaci před jejím nástupem na trůn, která již směřovala k zániku Sjednocené Sily.

Nesmíme rovněž opomenout dobu, ve které byly kroniky *Samguk sagi* a *Samguk jusa* napsané, tedy období státu Korjō. Zatímco kronika *Samguk sagi* je založena na konfuciánském vidění světa jejího kompilátora Kim Pusika, kronika *Samguk jusa* obsahuje také magické a nadpřirozené prvky, které se do oficiální kroniky nemohly dostat, a je dílem buddhistického mnicha Irjōna. Kronika *Samguk sagi* je sepsána podle konfuciánského světonázoru z první poloviny období Korjō, který kompilátor reflektuje jak ve svých komentářích, tak i v jeho úpravě jednotlivých záznamů. Kim Pusik (ale i ostatní korejští historikové) při úpravě záznamů vynechával některé části takovým způsobem, aby odpovídaly své době a účelu. Z toho důvodu se dnešnímu čtenáři mohou tyto záznamy zdát zkreslené.¹⁷⁶

---

¹⁷¹ SETH, 2016, str. 74.

¹⁷² SETH, 2016, str. 75.

¹⁷³ Spis o starověkých dějinách až po zánik Korja.

¹⁷⁴ Spis o dějinách od doby Tangun Čosōnu (檀君朝鮮, 2333 př. n. l.-194 n. l.) až po zánik Korja.

¹⁷⁵ KWŎN, Jōngo, 2007. Peasant's Uprising during Queen Jinsung and Silla's Fall. *SILLASAHAKPO*. Sōul: The Society for the Studies of Silla History, 11, str. 237.

¹⁷⁶ BREUKER, Remco E., 2010. *Writing History in Koryō: Some Early Koryō Works Reconsidered* [online]. str. 84. [cit. 2023-05-10]. Dostupné z: https://www.academia.edu/5096669/Studying_Writing_History_in_Koryo.

5 SHRNUÍ PODOBNOSTÍ A ROZDÍLŮ

5.1 Podobnosti

Za první hlavním aspekt podobnosti všech tří královen můžeme považovat jejich rodná jména: Tǒngman, Sǔngman a Manhǒn. Všechna tři jména obsahují čínský znak *Man* (曼), který znamená „prodloužit“, „být dlouhý/daleký“, ale také „nádherně mluvit“ či „mít světlou pleť“. Díky historickým záznamům a znakům v jejich jménech lze předpokládat, že všechny tři byly svým vzhledem výjimečné.

Sǒndǒk a Čindǒk obě naslouchaly buddhistickým mnichům a jejich učení poté implementovaly do své vlády.¹⁷⁷ Víme také, že královna Činsǒng si buddhistických mnichů vážila, jelikož jim nařídila, aby spolu s Kim Ŭhongem sbírali písně *hjangga* a vydali sbírku *Samdǎmok* (三代目)¹⁷⁸. Královny tak s buddhismem souhlasily, ať už ho jedna podporovala více a druhá méně.

Všechny tři královny musely čelit problémům jak uvnitř státu, tak mimo něj. Sousední státy jim hrozily útoky a po celou dobu své vlády se musely potýkat s protesty či celkovou nespokojeností vlastního lidu. Ani jedna se tím však nenechala zastrašit a snažila se problémy řešit.

5.2 Rozdíly

Všechny tři královny měly odlišný způsob vládnutí. Zatímco Sǒndǒk se soustředila na svůj lid a jejich živobytí, Čindǒčina priorita byla mezinárodní diplomacie. Přestože o Činsǒng a její vládě nemáme tolik informací, ve spise *Sasǎipchjo* (謝嗣位表)¹⁷⁹, jenž napsal filozof Čchǒ Čchiwǒn (崔致遠, 857-?), se píše, že se snažila o dosazování talentovaných lidí a také byla charismatickým řečníkem.¹⁸⁰

---

¹⁷⁷ HA, Jǒngǎ, 2008. A Study On Comparison of Silla Sunduk, Jinduk, Jinsung Queens' Political Leadership. *The Korean Civic Ethics Society*. Pusan: Dong-eui University, 21(2), str. 36.

¹⁷⁸ Jelikož sbírka nebyla nijak děděna, počet knih či svazků je neznámý. Z použitého znaku *Sam* však můžeme předpokládat, že jsou ve sbírce obsáhlé písně ze všech tří období Silly. Viz *Samdǎmok*. *Encyclopedia of Korean Culture* [online]. Sǒngnam: Academy of Korean Studies [cit. 2023-05-09]. Dostupné z: <https://encykorea.aks.ac.kr/Article/E0026515>.

¹⁷⁹ V češtině: Vděčnost za převzetí trůnu. Spis, jenž Čchǒ Čchiwǒn napsal po nástupu krále Hjongonga na trůn. Nachází se v něm také krátká evaluace Činsǒng a její vlády.

¹⁸⁰ MCBRIDE, 2020, str. 636.

Oproti Söndök a Činsöng, které se v buddhismu velmi angažovaly, Čindök se ve spojení s buddhismem v historických spisech tak často neobjevuje. Jednou z mála zmínek o buddhismu je ta z doby, kdy v buddhistickém chrámu osobně uspořádala obřad.¹⁸¹¹⁸² Také není nikde napsáno, zdali se radila s buddhistickými mnichy, a proto tak můžeme předpokládat, že vládla velice samostatně, anebo alespoň bez jejich pomoci. Jako podřízené měla například takové *hwarangy*, kteří se k buddhismu nehlásili.¹⁸³

Královna Činsöng je také jediná ze tří, jejíž osobní život byl téměř detailně zapsán do historických spisů, a to kvůli jejímu vztahu s Kim Ůhongem, zatímco u královen Söndök a Čindök nemůžeme stoprocentně říct, zdali nějakě vztahy měly.¹⁸⁴

Jelikož víme, že královna Čindök si nejvíce zakládala na mezinárodních vztazích, tento fakt byl také vidět v počtu poslů, které do Číny poslala. Například královna Söndök za celých šestnáct let vlády poslala deset poslů na vyjádření úcty, zatímco Čindök jich za svých osm let vlády poslala devět, takže v průměru více než Söndök. Také císařovi poslala báseň Tchäpjöngsong, což ho velmi nadchlo a pomohlo s budoucí spoluprací.¹⁸⁵

---

¹⁸¹ Jednalo se o korunovační obřad v chrámě Singung (神宮).

¹⁸² HA, Jöngä, 2013. Jonginsurüi kwidžäidža ögjoüi jöwang tang munmul padadürigo čchöngbjöng kwančchöl. *Čugan Čosön* [online]. Söul, 2013.01.07. [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <http://weekly.chosun.com/news/articleView.html?idxno=5183>.

¹⁸³ HA, 2008, str. 37.

¹⁸⁴ V královně Čindök můžeme vidět stejné rysy jako v některých moderní ženách, které preferují se soustředit spíše na kariéru než na osobní život – Čindök se tímto způsobem soustředila více na vedení Silly než sama na sebe.

¹⁸⁵ HA, 2008, str. 38–39.

ZÁVĚR

Hlavním cílem této bakalářské práce bylo seznámení čtenáře se základními fakty o třech královnách Silly. Ke zpracování bylo použito několik zdrojů z různých období a zemí, aby měla práce rozmanitost a dala tak čtenáři možnost na situaci pohlédnout z více úhlů a udělat si vlastní názor, případně si o tématu více dohledat. Při vypracovávání jsem se nesečkala s žádnými většími problémy, občas jsem však měla problém se zdroji v korejštině, obzvláště s těmi, které pocházejí ze staršího období jako např. kronika *Samguk sagi*, snažila jsem se však materiály přeložit co nejlépe.

Na začátku své práce jsem se ptala na následující výzkumné otázky. Jaké byly tři královny Silly? Jakých úspěchů dosáhly a jakým problémům musely v době své vlády čelit? Všechny tři královny byly svým způsobem jedinečné a jedná se tak o důležité postavy korejské historie. K jejich úspěchům patří posílení samostatnosti Silly či podpora a šíření buddhismu ať už za účelem posílení státního sjednocení či internacionalizace. Jejich období na trůně se však neskládalo pouze z úspěchů a královny musely čelit různým problémům – nesouhlasům ze strany vlastního lidu nebo dalších států, což několikrát vyvrcholilo v povstání, nebo tehdejší nestabilní společenská situace, která při jejich nástupu na trůn panovala.

Skrze vypracovávání této práce jsem zjistila mnoho zajímavých faktů, které jsem předtím nevěděla, občas bylo ale složité si seřadit, které informace jsou důležité a hlavně pravdivé – věřím, že jsem se držela pouze těch pravdivých a kdykoli zdroj nebyl jednoznačný či pro mě pochopitelný, do práce jsem ho nepoužila.

Dějiny Koreje mě velice zajímají a jsem velmi ráda, že jsem mohla psát zrovna na toto téma – jelikož se však jedná o mou první bakalářskou práci a celkově o první práci takového rozsahu, obávám se, že bude nedostačující. Doufám však, že poslouží alespoň k začátku něčího zájmu, čímž bude můj úkol splněn. Tomuto tématu, či tématu z období Tři království, bych se ráda věnovala i do budoucna, případně na magisterském studiu.

SEZNAM LITERATURY

BEST, Jonathan W., 2006. *A History of the Early Korean Kingdom of Paekche together with an annotated translation of the Paekche Annals of the Samguk sagi*. Cambridge (Massachusetts): Harvard University Press. ISBN 0-674-01957-1.

CHUNG, Edward Y. J., 2015. *Korean Confucianism: Tradition and Modernity*. Korea: The Academy of Korean Studies Press. ISBN 979-11-86178-14-0-03150.

ECKERT, Carter J., 2009. *Dějiny Koreje*. 2. vydání. NLN – Nakladatelství Lidové noviny. ISBN 978-80-7106-5.

HA, Ilsik, 2015. Söndök – Činsöngjöwangüi čidorjökkwa sidä čogön (Vůdcovství a podmínky doby královny Söndök a Činsöng). *Näirül jömün jöksa*. Inčchön: Yeonsei University, **58**, 223.

HA, Jöngä, 2008. Sillasidä Söndök, Čindök, Činsöng jöwangü čöngčchilidosip pigjojöngu (A Study On Comparison of Silla Sunduk, Jinduk, Jinsung Queens' Political Leadership). *The Korean Civic Ethics Society*. Pusan: Dong-eui University, **21**(2).

I, Hjesun, 1998. Kim Pu-sik's View of Women and Confucianism: An Analytics Study of the Lives of Women in Samguksagi. *Seoul Journal of Korean Studies*. Söul, **10**, 45-64.

I, Kangsik, 2010. Silla se jöwangü salmgwa kjöngjöng (The Lives and Management of three Queens in the Silla Dynasty). *Kjöngjönggwallyjöngu: Jösönggwa kjöngjöng*. Söul: Sungshin Women's University.

IRJÖN, 2012. *Samguk jusa*. Praha: NLN – Nakladatelství Lidové noviny. ISBN 978-80-7422-176-7.

IRJÖN, 2006. *Samguk jusa*. Pchadžu: Hangilsa Publishing Co. ISBN 9788935656592.

KWÖN, Jöngo, 2007. Činsöngjöwangdä nongmin ponggiwa sillaüo punggö (Peasants' Uprising during Queen Jinsung and Silla's Fall). *SILLASAHAKPO*. Söul: The Society for the Studies of Silla History, **11**, 235-270. ISSN 1738-2742.

MCBRIDE, Richard D., 2010. Silla Buddhism and the Hwarang. *Korean Studies*. Honolulu: University of Hawai'i Press, **34**.

NO, Tädon, 2014. *Korea's Ancient Koguryö Kingdom: A Socio-Political History*. Leiden: Brill Academic Pub. ISBN 978-90-04-24571-6.

SETH, Michael J., 2016. *A Concise History of Premodern Korea: From Antiquity through the Nineteenth Century*. 2nd edition. Lanham (Maryland): Rowman & Littlefield Publishers. ISBN 978-1442260443.

Online zdroje:

BATISTA, Juliana, 2017. The Confucianism-Feminism Conflict: Why a New Understanding is Necessary. *Schwarzman Scholars* [online]. Beijing: Schwarzman University, 2017.08.29 [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://www.schwarzmanscholars.org/events-and-news/confucianism-feminism-conflict-new-understanding-necessary/>

Buddhist Art of Silla. *Google Arts & Culture* [online]. [cit. 2023-05-09]. Dostupné z: <https://artsandculture.google.com/story/OwVxTkScJSZLJQ>

BREUKER, Remco E., 2010. *Writing History in Koryŏ: Some Early Koryŏ Works Reconsidered* [online]. 57-84 [cit. 2023-05-10]. Dostupné z: https://www.academia.edu/5096669/Studying_Writing_History_in_Koryo

CASTELLOE, Molly S. Maternal Modes of Leadership: How nation is like family. *Psychology Today* [online]. New York, 2012 [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://www.psychologytoday.com/us/blog/the-me-in-we/201202/maternal-modes-leadership>

Encyclopedia of Korean Culture [online]. Sŏngnam: Academy of Korean Studies [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://encykorea.aks.ac.kr/>

HA, Jŏngä, 2013. Jonginsurŭi kwidžäidža ōgjoŭi jŏwang tang munmul padadŭrigo čchŏngbjŏng kwančchŏl (Mistryně využívaní lidských sil, královny diplomacie a jejich úspěšná implementace kulturních prvků a vojenské pomoci ze strany dynastie Tchang). *Čugan Čosŏn* [online]. Sŏul, 2013.01.07. [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <http://weekly.chosun.com/news/articleView.html?idxno=5183>

KIM, Pusik. *Samguk sagi* [online]. Kwačchŏn: National Institute of Korean History [cit. 2023-05-10]. Dostupné z: <https://db.history.go.kr/item/level.do?itemId=sg>

LERNER, Gerda, 1975. Placing Women in History: Definitions and Challenges. *Feminist Studies*. Maryland: Feminist Studies, **3**, 5-14. ISSN 00463663. Dostupné z: doi: <https://doi.org/10.2307/3518951>

LERNER, Gerda, 1988. Priorities and Challenges in Women's History Research. *Perspectives on History* [online]. Washington, DC: American Historical Association, 1988.04.01. [cit. 2023-05-05]. Dostupné z:

<https://www.historians.org/research-and-publications/perspectives-on-history/april-1988/priorities-and-challenges-in-womens-history-research>

MCBRIDE, Richard D. II, 2020. Blaming the Victim: Reconsidering Queen Chinsŏng and the Decline of Silla. *Tongguksahak*. Sŏul: Dongguk University, **69**, 603-649.

Dostupné z: doi:10.22912/dgsh.2020..69.603